

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Национално тело за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању

Број: 612-00-00178/9/2020-03

Датум: 27. 12. 2021. године

Булевар Михајла Пупина 2

Београд

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ	
ПРИМЉЕНО	14. 01. 2022
ОРИГИНАЛ	БРОЈ
ОГН	74/22-2-1

На основу члана 23. став 9. тачка 1) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021 и 67/2021 - др. закон), члана 30. став 1. и члана 33. Закона о изменама и допунама Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, број 67/21) и Одлуке Комисије за акредитацију и проверу квалитета број 612-00-00178/8/2020-03 од 02. 12. 2021. године, Национално тело за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању издаје

У В Е Р Е Њ Е о акредитацији студијског програма

Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука – туризам, за који је Захтев за акредитацију поднела високошколска установа **Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет**, са седиштем у Новом Саду, на адреси Трг Доситеја Обрадовића бр. 3, ПИБ: 101635863, Матични број: 8104620.

Имајући у виду да је Установа испунила све стандарде за акредитацију студијског програма прописане Правилником о стандардима и поступку за акредитацију студијских програма („Сл. гласник РС” бр. 13/19, 1/21, 19/21), студијски програм **Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука – туризам** је акредитован у оквиру образовно-научног поља Друштвено-хуманистичких наука и научне области Менаџмент и бизнис, за упис **10 (десет) студената** у седишту Установе, за извођење на српском и енглеском језику.

Достављено:

- високошколској установи
- архиви

ДИРЕКТОР

Проф. др Јелена Кочовић

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ	
ПРИМЉЕНО	14. 01. 2022
ОПРЕДЕЉЕНО	БРОЈ
06114	74/22-2-2

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Национално тело за акредитацију
и обезбеђење квалитета
у високом образовању
Комисија за акредитацију
и проверу квалитета
 Број: 612-00-00178/8/2020-03
 Датум: 02. 12. 2021. године
 Булевар Михајла Пупина 2
 Београд

На основу члана 21. став 1. тачка 1) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021 и 67/2021 - др. закон), члана 30. став 1. и члана 33. Закона о изменама и допунама Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, број 67/21), Комисија за акредитацију и проверу квалитета, на седници одржаној дана 02. 12. 2021. године, донела је

ОДЛУКУ
о акредитацији студијског програма
Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука - туризам

Утврђује се да Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, са седиштем у Новом Саду, на адреси Трг Доситеја Обрадовића бр. 3, ПИБ: 101635863, Матични број: 8104620, испуњава прописане стандарде за акредитацију студијског програма **Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука – туризам** у оквиру образовно-научног поља Друштвено-хуманистичких наука и научне области Менаџмент и бизнис, за упис **10 (десет) студената** у седишту Установе, за извођење на српском и енглеском језику.

На основу ове одлуке, Национално тело за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању ће донети уверење о акредитацији студијског програма из става 1. ове одлуке.

Образложење

Високошколска установа Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет (у даљем тексту: ВШУ), са седиштем у Новом Саду, на адреси Трг Доситеја Обрадовића бр. 3, је дана 09. 07. 2021. године поднела Захтев за акредитацију студијског програма **Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука – туризам** (у даљем тексту: СП) под бројем 612-00-00178/2020-03.

У складу са чланом 21. став 2. тачка 1) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021

Универзитет у Новом Саду
Факултет за природно-математичке науке
1098
Датум: 10.11.2021

- аутентично тумачење, 67/2021 и 67/2021 - др. закон), Комисија за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија) образовала је Поткомисију за образовно-научно поље Друштвено-хуманистичких наука (у даљем тексту: Поткомисија) ради утврђивања чињеница од значаја за доношење одлука о захтевима за акредитацију.

Комисија је усвојила Предлог за именовање рецензентске комисије на седници одржаној 12. 11. 2020. године, а директор Националног тела за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању именовао је рецензентску комисију дана 17. 11. 2020. године.

Рецензентска комисија (у даљем тексту: РК) утврдила је чињенице од значаја за доношење одлуке о акредитацији СП увидом у поднету документацију и непосредним увидом у рад ВШУ. РК је дана 19. 04. 2021. године посетила ВШУ и након посете сачинила коначни извештај на српском и сажетак на енглеском језику, који укључује и евентуалне оправдане примедбе ВШУ, као и оцену квалитета анализираног СП, и поднела га Поткомисији на разматрање. На основу Извештаја РК, Поткомисија је поднела Извештај о оцени испуњености стандарда за акредитацију СП (у даљем тексту: Извештај) у коме је утврдила да су испуњени стандарди прописани Правилником о стандардима и поступку за акредитацију студијских програма и предложила Комисији да донесе одлуку о акредитацији СП из диспозитива.

Комисија је, на седници одржаној дана 02. 12. 2021. године, на основу Извештаја Поткомисије и Извештаја РК, донела **Одлуку о акредитацији студијског програма Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука - туризам**, који се реализује на ВШУ у оквиру образовно-научног поља Друштвено-хуманистичких наука.

Констатује се да је ВШУ доставила документацију у складу са захтевима Правилника о стандардима и поступку за акредитацију студијских програма („Сл. гласник РС” бр. 13/19, 1/21, 19/21) дана 09. 07. 2020. године.

На основу Извештаја РК, Извештаја Поткомисије и увида у поднету документацију за акредитацију СП, утврђена је испуњеност прописаних Стандарда за акредитацију студијског програма, сваког појединачно, што је документовано релевантним чињеницама.

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

У достављеној документацији се налазе Прилог П1 (Програм научно-истраживачког рада усвојен од стране Наставно-научног већа Природно-математичког факултета дана 14.11.2019 (бр. одл. 0601-848/2)) и Прилог П2 (Одлука о акредитацији Одбора за акредитацију научно-истраживачких организација бр. 660-01-00003/66 од 25.02. 2020. године).

На Природно-математичком факултету Универзитета у Новом Саду је од оснивања одбрањено 881 докторска дисертација, 673 магистарских теза, а на Факултету је до тренутка подношења документације дипломирао 15121 студент. Број публикација у међународним часописима са листе ресорног министарства у протеклих 10 година је 2057, док је број наставника запослених са пуним или непуним радним временом 347, а још 67 наставника је ангажовано у допунском раду (Табела П1 Збирни преглед). Уколико се упореди број публикација у последњих 10 година у међународним часописима (са листе ресорног министарства за науку) и број запослених, долази се до податка од скоро 6 публикација по запосленом (5,93).

На Универзитету се (према табели П2 Збирни преглед пројеката УНС) тренутно реализује 117 пројеката ресорног министарства, од чега су 18 из области друштвено-хуманистичких наука, а 25 из области природно-математичких наука, 2 из области медицинских наука, а 72 из области техничко-технолошких наука. Осим тога, на Универзитету се реализује и 67 покрајинских пројеката, односно пројеката које финансира АП Војводина, а од тога је 1 из области друштвено-хуманистичких наука, 17 из области природно-математичких наука, 23 из области медицинских наука, а 25 из области техничко-технолошких наука. Додатно, на Универзитету се тренутно реализује и 159 међународних пројеката.

На Установи се реализује тренутно 77 пројеката, од тога 7 пројеката домаћих фундаменталних истраживања на којима је ангажован 31 наставник и сарадник, 2 домаћа иновациона пројекта на којима је ангажовано 12 истраживача, 38 међународних пројеката на којима је ангажовано 119 истраживача, као и 30 пројеката друге врсте, на којима је ангажовано 147 истраживача. Укупан број ангажовања на пројектима је 692 (реч је о ангажовањима, јер се поједини наставници и сарадници појављују на више пројеката), док је укупан број ангажованих истраживача са Установе на пројектима 405 (Табела П4 2020).

У Табели П5 је представљен збирни преглед научно-истраживачких резултата на Установи у протеклој години. У претходној школској години на Установи је објављен запажен број научних публикација – 576 у свим категоријама, од којих је 210 у категорији М20 (62 у категорији М21; 92 у категорији М22; 55 у категорији М23; 1 у категорији М24). Установа има успостављену сарадњу са 97 партнера у иностранству, готово искључиво високошколских установа (Табела П6 Листа установа сарадња).

На Установи 272 наставника испуњавају услове за менторе, сходно важећим стандардима, односно на основу чл. 12 ст. 4 Правилника докторских студија Универзитета у Новом Саду.

Увидом у основне параметре компетентности Установе, **закључак** је да постоји довољни капацитет за организовање и извођење докторских академских студија.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 8 (осам).

Стандард је испуњен.

Стандард 1: Структура студијског програма

Структура студијског програма је у основи усаглашена са захтевима стандарда. Студијски програм има све законом предвиђене елементе:

Назив студијског програма докторских студија: Доктор наука –туризам. Циљ студијског програма – „образовање и формирање доктора наука различитих ужестручних дисциплина из области туризма, оспособљених за самостални научно-истраживачки рад, управљање истраживачким тимовима и руковођење националним и међународним пројектима“. Дефинисане исходе процеса учења – „обимно, комплексно, фундаментално и практично знање из научне области менаџмент и бизнис (уже научне области туризам), које обезбеђује самосталан научни рад, квалитетну научну комуникацију, коришћење научне и стручне литературе, идентификовање, анализу и решавање проблема из различитих дисциплина туризма али и ужих начуних области из хотелијерства и гастрономије“. Назив дипломе: **Доктор наука – менаџмент и бизнис**. Услов за упис на студијски програм – неопходно је да кандидат има завршене основне и мастер студије из области туризма, односно сродних научних области: хотелијерства и гастрономије (минимум 300 ЕСПБ). Остало је нејасно да ако се ради о пољу менаџмент и бизнис, зашто потенцијални кандидати могу бити само из области туризма, хотелијерства и

гастрономије. Докторске студије могу да упишу и кандидати који су завршили специјалистичке академске студије са стечених, минимум 360 ЕСПБ. Листу овавезних и изборних подручја/предмета са оквирним садржајем, што је дато у Листи предмета (Табела 5.4) и Књизи предмета (Прилог 5.2). Начин извођења студија (теоријска предавања и студијски истраживачки рад, као и консултације). Бодовна вредност сваког предмета исказана је у листи предмета на студијском програму (табела 5.4) и у складу је са европским системом преноса бодова. Укупан број ЕСПБ је 180, по семестру је 30, а за академску годину 60. Вредност докторске дисертације исказана је ЕСПБ – Рад на докторској дисертацији 10, Израда и одбрана докторске дисертације 20 ЕСПБ. Не постоје предуслови за упис појединих предмета или групе предмета. Начин избора предмета из других студијских програма на истом или другом универзитету. Услови за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија дефинишу се на основу важећих студијских програма Установе.

У Извештају о самовредновању из 2018, године, у оквиру Стандарда 4, наведене су слабости у погледу испуњености овог стандарда: неусаглашено ЕСПБ оптерећење са активностима учења потребним за достизање очекиваних исхода учења; немогућност организовања наставе у малим групама на свим студијским програмима; опадање мотивације студената да студије заврше у предвиђеном року; непостојање система процене оптерећења усаглашености ЕСПБ; немогућност добијања повратних информације од послодаваца из праксе о свршеним студентима и њиховим компетенцијама; и слаба организованост Алумни клуба. Предложене мере за побољшање овог стандарда, (а које су и спроведене) махом не дотичу наведене недостатке. Ипак, у тексту се наводи да су неке активности за превазилажење ових слабости већ предузете. На пример, проблем неусаглашеног ЕСПБ оптерећења превазилази се на више начина. Слушају се мишљења студената у погледу оптерећености, прати успешност у полагању испита, чиме се идентификују предмети где је оптерећење студената превелико или неусклађено са ЕСПБ. То омогућава предузимање активности да се повећања успешност студената и усаглашавање радног оптерећења са ЕСПБ (подела обимних предмета на два мања, редукција градива). Међутим, оно што није одмах било јасно је шта се конкретно предузело по питању других недостатака, односно шта се предузело по питању формализације Алумни клуба, и посебно да ли је уведена електронска анкета послодаваца, како функционише и какви су резултати (оцене). Током посете Установи, утврђено је да је Алумни формиран, док анкета послодаваца у електронској форми постоји.

Са становишта Стандарда 15 Извештаја о самовредновању, који се тиче квалитета докторских студија, може се закључити да постоје процедуре уписа и напредовања студената докторских студија, које су дефинисане јавно доступним Правилником о докторским студијама на Природно-математичком факултету у Новом Саду. Услови уписа дају се у конкурсима за упис докторских студија, док се додатне информације о студијским програмима објављују у Информатору. Такође, правило је да студије може уписати студент чија је просечна оцена на основним и мастер студијама најмање осам. Сваком уписаном студенту се додељује студентски саветник, који усмерава његов рад, помаже му приликом избора изборних предмета, и прати његово напредовање. Уведене су процедуре које дефинишу поступке у процесу израде докторских дисертација: Пријава теме за израду докторске дисертације и Оцена и одбрана докторске дисертације. У извештају се као слабост истичу ограничени капацитети за извођење експерименталног рада на докторским дисертацијама, а предвиђено је осавремењивање опремљености лабораторија и набавка софтвера. Посетом Установи утврђено је да је осавремењивање лабораторија урађено у домену наставе из области гастрономије.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 9 (девет).

Стандард је испуњен.

Стандард 2: *Сврха студијског програма*

Јасно је наведена сврха студијског програма - да обезбеди континуирано и целовито образовање најбољих студената у области туризма и сродних ужих научних области који показују интересовање за научноистраживачки рад и да формира докторе наука различитих дисциплина из области туризма. Није јасно шта су доктори наука различитих дисциплина из области туризма, с обзиром да се ради о докторским студијама из научне области менаџмент и бизнис – ужа научна област (дисциплина) туризам.

Наводи се да ће студенти кроз програм унапредити своје теоријско знање и савладати савремене методе у туризмолошким истраживањима. Не улазећи у расправу о утемељености термина, овде констатујемо да научна област менаџмент и бизнис не познаје термин туризмологија, а сам термин, интерпретиран на начин како то чине неки домаћи аутори, подразумева некакав свеобухватан, интердисциплинарни приступ изучавању туризма или науку о туризму, што је шире од области менаџмента и бизниса. Такође се тврди да ће програм пружити студентима стицање интегрисаних знања из туризмолошких дисциплина. Опет, не улазећи у расправу шта све чини те „туризмолошке дисциплине“, у духу претходног коментара, ова тврдња Установе није тачна.

У доступним стратешким документима нису експлицитно наведени основни задаци и циљеви Установе, па није могуће говорити о усаглашености сврхе студијског програма са њима. У одговору Установе на ову примедбу, наводи се да „општи циљеви и задаци високошколске установе дефинисани су Законом о високом образовању и Статутом установе“, што не стоји, јер закон не дефинише нити може дефинисати циљеве и задатке било које установе, а у Статуту Установе нема наведених циљева и задатака. Даље, Установа у одговору наводи да „осим у тексту Стандарда 1 за потребе акредитације Установе, према важећим прописима ни у једном документу се не захтева да установа има експлицитно дефинисане циљеве и задатке“. То је тачно, али како се од установа очекује да имају стратегије свог развоја, природно је да имају и циљеве као важне стратешке одлуке. Како би се иначе мерио напредак? У актима који су везани за квалитет наведени су специфични циљеви везани за обезбеђење и унапређење квалитета, те се не могу сматрати циљевима и задацима установе.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 7 (седам).

Стандард је испуњен.

Стандард 3: *Циљеви студијског програма*

Циљ наведен у оквиру овог стандарда се унеколико разликује од оног наведеног у оквиру Стандарда 1. Наводи се, даље, да „студенти стичу највиши ниво знања и критичког размишљања, разумевања актуелних проблема и њиховог решавања...“, те да програм „подстиче развој креативних оригиналних идеја“ (мада није објашњено како).

Циљеви, дакле, у начелу обухватају стицање компетенција и вештина, мада има недостатака. У тексту се каже да „на крају студија, студенти треба да стекну највиши ниво способности разумевања и презентације научних информација“, што указује на нижи когнитивни ниво, те је непримерено за докторске студије. Наводи се да програм будућем доктору наука треба да обезбеди компетенције за самосталан научни рад, управљање истраживачким тимовима и руковођење пројектима, квалитетну научну комуникацију, примену знања у пракси, као и менторство.

Иако се тврди да су циљеви студијског програма у складу са савременим правцима развоја „туризмолошких наука“ у свету, овде нити је јасно шта су туризмолошке науке

(ако је већ туризмологија „наука о туризму“), нити који су то правци развоја. Како се ради о научној области менаџмент и бизнис, остаје отворено питање усклађености програма са савременим правцима развоја у овој области. Ако посматрамо туризам као научну дисциплину, може се рећи да студијски програм показује склад са савременим правцима развоја истраживања у оквирима ове научне дисциплине.

Не може се оценити усклађеност циљева студијског програма са задацима Установе, јер ови нису експлицитно наведени у доступним стратешким развојним документима установе.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 8 (осам).

Стандард је испуњен.

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Установа је у документацији јасно навела опште и предметно-специфичне способности које студенти стичу савладавањем програма. Са становишта општих истраживачких способности, ове одговарају нивоу студија. Једина наведена општа способност којој ту није место је „способност управљања, руковођења и координације активностима бројних стејкхолдера на дестинацији“, док се способност „укључивања у рад у оквиру националних и међународних пројеката“ не може сматрати компетентношћу. Вероватно се мислило на способност управљања пројектима и пројектним тимовима. Међутим, у самом курикулуму нема предмета који се бави питањима пројектног менаџмента. Предметно-специфичне способности су коректно набројане.

У тексту се додаје да ће свршени студенти моћи да критички анализирају експерименталне податке (зашто само експерименталне?) и врше оригинална истраживања, те да примењују напредне академске вештине и технике за решавање истраживачких проблема.

Компетенције које су у оквиру овог стандарда наведене су усклађене са исходом учења наведеном у оквиру Стандарда 1. Суштински проблем лежи у чињеници да програм, на начин како је постављен (слабо структуриране изборне корпе, курикулум са недовољно обухваћеним и при томе необавезним методолошким предметима, те недовољно обухваћеним фундаменталним предметима из области бизниса и менаџмента) не гарантује „испоруку“ наведених компетенција.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 7 (седам).

Стандард је испуњен.

Стандард 5: Курикулум

Институционалним оквиром који се темељи на Статуту Установе (Прилог 5.1) и Правилнику о докторским студијама (Прилог 5.3) дефинисани су сви аспекти од значаја за реализацију програма ДАС Доктор наука - туризам, односно одговорности, обавезе и права студената, надлежних тела Установе и наставника.

Број укупних часова активне наставе на свакој години је 600 часова, док од укупног броја часова активне наставе предавања чине 25%, што је у складу са захтевом да предавања буду минимум 25%. Установа је у потпуности уважила, приликом конципирања програма препоруке и стандарде НАТ-а када је у питању број и распоред часова активне наставе на студијском програму.

Број ЕСПБ који је везан за тезу и непосредно повезан са предметима који су у функцији израде докторске дисертације је 50%. Захтеви у вези са припремом докторске дисертације су адекватно формулисани и у функцији су што боље припреме и подршке студенту докторских студија када је у питању завршетак докторских студија, тј. одбрана докторске дисертације.

На први поглед, курикулум је у начелу усклађен са тенденцијама у области менаџмента и туризма, односно литература је на скоро свим предметима прилагођена циљевима, исходима, садржају предмета; међутим, носи значајне проблеме у погледу недовољног броја методолошких и фундаменталних предмета (из области менаџмента), као и одсуства било каквог усмеравајућег оквира кроз распоред и структуру изборних корпи. Програм би био унапређен да постоје додатни фундаментални предмети из области менаџмента (с обзиром на научно поље), али и методолошки (који би покривали најзначајније методе које се користе у овом научном пољу, попут Економетрије прилагођене научно-образовном пољу, која би била обавезна за све студенте). Поставља се питање и непотпуности студија у овом смислу, јер постоје напредне квантитативне методе (као предмет), али не и квалитативне, што је апсурд. Сам предмет Методологија научног истраживања, ако погледамо детаљно садржај, некако најмање говори о методологији истраживања. То чак потврђује и предложени избор литературе - тамо су дате књиге о методама и техникама, а у препорученом садржају ништа о томе. Проблем је и то што нема корелације између датих исхода (мада је и то проблематично јер они нису добро излистани) са садржајем. Даље, препоручена литература под 5 и 6 - није јасно зашто су издвојене две конкретне методе/технике у односу на све остало.

Препорука је да Установа у наредном периоду спроведе неколико промена/прилагођавања студијског програма ДАС – Доктор наука - туризам, а које би значајно унапредиле квалитет студијског програма и истовремено обезбедило боље исходе када су у питању знања и компетенције студената овог програма.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 6 (шест).

Стандард је испуњен.

Стандард 6: *Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма*

Из приложене документације може се констатовати да је Студијски програм Доктор наука – туризам (Природно-математички факултет у Новом Саду) по структури упоређен са групом акредитованих студијских програма европских и ваневропских високошколских установа.

Као доказ усаглашености Природно-математички факултет у Новом Саду предлаже проверу усаглашености са четири инострана студијска програма (Прилог 6.1, 6.2, 6.3, 6.3а, 6.4.), уз приложене линкове:

1. Универзитет Европа из Лисабона, Португалија (Universidade Europeia, Lisbon), Докторске студије из менаџмента у туризму:

<https://www.europeia.pt/en/programs/phd/phd/tourism-management>

2. Универзитет из Луцерна, Швајцарска (ISBM, Luzern, Switzerland), Докторат из менаџмента у хотелијерству и туризму: <https://www.isbm-school.com/en/Doctorate-in-Hospitality-and-Tourism-Management#modules>

3. Краљевска академија економије и технологије у Швајцарској (OUS Royal Academy of Economics and Technology in Switzerland), Докторат из менаџмента у кулинарству: <https://www.ous.ch/Diplomas/PhD-In-Culinary-Management>

4. Политехнички Универзитет из Хонг Конга, Кина (The Hong Kong Polytechnic University, China), Доктор филозофских наука из хотелијерства и менаџмента у туризму: <https://shtm.polyu.edu.hk/academic-programmes/hong-kong-programmes/doctor-of-philosophy-phd-in-hotel-and-tourism-management/programme-overview/>

Прилози (6.1, 6.2, 6.3, 6.3а) сачињени су на одговарајући начин и омогућују оцену усаглашености предложеног студијског програма са одговарајућим студијским програмима у иностранству. У прилогу 6.4. документована је усклађеност њихових

курикулума са курикулумом студијског програма Доктор наука – туризам који је и предмет акредитације. Увидом и провером свих програма уочено је да код међународне усаглашености програма, нема баш тако доброг склада.

На пример, PhD програм Universidade Europeia, Lisabon има далеко снажнији фокус на методолошке предмете (Research Design in Tourism, Qualitative Methods, Research Methods in Tourism, Statistical Methods), који су при том сви обавезни, не дајући било какву могућност студентима да „избегну“ ово кључно подручје докторских студија.

То није случај са програмом ПМФ-а, који дозвољава студенту да до саме тезе нема никаквог додира са методологијом истраживања, нити са методама истраживања. Чињеница да добијају саветника који их прати, не значи да морају да узимају те предмете (ово даље отвара питање стечених компетенција студената, курикулума, обавезних предмета и сл.).

The Hong Kong Polytechnic University има програм који такође има групу обавезних методолошких предмета (Statistics for Research in Hospitality and Tourism Management, Quantitative Research Methods for Hotel and Tourism Management, Qualitative Research Methods for Hotel and Tourism Management).

За програме швајцарских школа ISBM, Luzern, и OUS Royal Academy of Economics and Technology нису достављени линкови или документација која би ближе показали курикулуме и садржаје, али и на први поглед се, имајући у виду набројане модуле, види неусклађеност - обе школе (чији су програми заправо међусобно усклађени) посебно инсистирају на напредном рачуноводству и финансијама, пројектном менаџменту, методама електронског истраживања и стратешким управљачким информационим системима (све обавезно).

Различити системи докторских академских студија (односно обавезност већег броја предмета на предложеним „узорним“ програмима) донекле отежавају како компарацију, тако и оцену усклађености предложеног програма Установе у погледу исхода. Међутим, с обзиром на мањи број како методолошких, тако и фундаменталних предмета из области менаџмента у програму Установе, као и структуре курикулума, може се јасно утврдити да је усклађеност самих исхода на граници прихватљивости.

Може се закључити да постоји минимални задовољавајући степен усаглашености са изабраним студијским програмима иностраних високошколских установа. Како релевантност студијског програма зависи од његове хармонизације са приложеним иностраним примерима и усклађености са добром научноистраживачком праксом у европским и светским научним институцијама, потребно је кроз измене препоручене од стране комисије у оквиру Стандарда 5 „приближити“ ПМФ-ов програм ДАС наведеним „узорима“.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом (шест).

Стандард је испуњен.

Стандард 7: Упис студената

На студијски програм планиран је упис десет студената, што одговара расположивим кадровским и просторним могућностима Установе и одређује се према процењеним потребама тржишта.

Право уписа имају кандидати који су остварили најмање 300 ЕСПБ у досадашњем образовању и имају завршене мастер академске студије из туризма или сродних научних области и просечну оцену најмање 8.00.

За упис на докторске студије потребно је познавање најмање једног страног језика, по правилу енглеског. Редослед кандидата за упис у прву годину докторских академских студија утврђује се вреднујући: дужину времена студирања на претходном нивоу студија,

општу просечну оцену, број остварених ЕСПБ, остварене научне резултате из области којој припада студијски програм и освојене награде.

Процедура уписа је јавна и све информације везане за број студената, услове уписа, утврђивање редоследа кандидата, школарине, конкурсне рокове и рокове за подношење жалби, као и информације везане за упис страних студената објављују се у конкурс.

Табеле и прилози наведени у стандарду доступни су и линком повезани ка документацији.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 10 (десет).

Стандард је у потпуности испуњен.

Стандард 8: *Оцењивање и напредовање студената*

Студент савладава студијски програм полагањем испита чиме стиче одређени број ЕСПБ у складу са студијским програмом. ЕСПБ су додељени сваком предмету на основу радног оптерећења студента током савладавања предмета, применом методологије која важи за све предмете високошколске установе. РК није нашла детаљнији опис примењене методологије. Укупно студент на докторским студијама остварује 180 ЕСПБ.

Напредовање студента оцењује се и прати континуирано током наставе, а коначна оцена утврђује се на испиту који студент полаже непосредно по окончању наставе из одређеног предмета. Приликом утврђивања оценом узима се у обзир и број стечених бодова у испуњавању предиспитних обавеза. Максималан број поена које студент може да оствари на предмету је 100, а укупан успех студента изражава се оценом од 5 (није положио) до 10. Напредовање студената представља саставни део извештаја о самовредновању студијског програма.

Предмети Научно-истраживачки рад 1 и 2 у функцији су рада на докторској дисертацији. Научно истраживачки рад 1 је у форми презентације и обухвата приказ и образложење теме докторске дисертације, као и метода које ће се користити у раду на пројекту. Научно-истраживачки рад 2 односи се на приказ добијених резултата током реализације истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији.

На предмету Рад на докторској дисертацији студент презентује ментору написана поглавља дисертације, а пре свега резултате истраживања и дискусију.

Докторске студије се завршавају изградом и одбраном докторске дисертације. Начин и поступак припреме и одбране дисертације уређује се општим актом високошколске установе у којем је дефинисано прихватање теме за дисертацију, оцена урађене дисертације и испуњеност услова у погледу објављених радова за приступање јавној усменој одбрани. Уколико је тема докторске дисертације из области друштвених наука, кандидат стиче право да брани докторску дисертацију уколико има један научни рад из теме докторске дисертације у међународном часопису категорисаном М20.

Ментор може бити члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације. Упркос чињеници да је то формално у реду, Установа треба да прати трендове на западно-европским универзитетима где ментор не може бити члан комисије, чиме се јача објективност саме одбране и оценом докторске дисертације.

Табеле и прилози наведени у стандарду доступни су и линком повезани ка документацији.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 8 (осам).

Стандард је у потпуности испуњен.

Стандард 9: *Наставно особље*

Факултет при избору наставног особља који раде са пуним радним временом у високошколској установи примењује правилник матичног Универзитета (Правилник о

ближим минималним условима за избор у звања наставника на универзитету у Новом Саду, донет на седници Сената Универзитета у Новом Саду одржаној 30.1.2020), на основу којег је креиран Правилник о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника и сарадника Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду. Критеријуме појачава Правилник о додатним условима за избор у звање наставника на Природно-математичком факултету, Универзитета у Новом Саду.

Према документацији за акредитацију студијског програма Доктор наука - туризам, Факултет не предвиђа ангажовање наставника из других научних институција ради учешћа у реализацији докторских студија. Међутим, евентуални накнадни избор наставника из других научних институција регулисан је поменутиим правилником, тако да је испуњен захтев из стандарда за акредитацију који гласи да високошколска установа има „дефинисане критеријуме за избор наставника који раде са пуним радним временом у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других научних институција који учествују у реализацији докторских студија, који је у складу са законом“.

За реализацију студијског програма докторских студија Доктор наука - туризам, на Природно-математичком факултету Универзитета у Новом Саду обезбеђено је наставно особље које има потребну научну компетентност што је документовано на основу података о наставницима (CV, избори у звања, референце) доступних на сајту Факултета (www.pmf.uns.ac.rs).

У приложеној документацији постоји процедура и динамика избора руководиоца студијског програма.

Према табелама 9.0. и 9.1., у реализацији студијског програма Доктор наука - туризам учествује 35 наставника (13 редовних професора, 13 ванредних професора, 9 доцента). То одговара потребама студијског програма докторских студија и довољно је да покрије укупан број часова наставе на студијском програму. Сви предложени наставници су у сталном радном односу на Природно-математичком факултету, са пуним радним временом.

Према Табели 9.4., може се приметити да је 82% наставника ангажовано на међународним и националним научноистраживачким пројектима чиме потврђују високе компетенције у свом раду.

Из приложених података у Табели 9.6. може се увидети компетентност наставника и њихова ужа специјалност и испуњавање услова да наставу на докторским студијама у пољу друштвено-хуманистичких наука може да изводи наставник који је у претходних десет година остварио најмање 12 бодова за радове у категоријама: M11, M12, M13, M14, M21, M22, M23, M24, M31, M32, M33, M34 и M51 у последњих 10 година. Мора се приметити да док већина предложених наставника има значајан број публикованих радова, знатно већи од задатог минимума, неколицина испуњава минималне прописане критеријуме.

Приказане референце код већине наставника имају директне везе са предметима које држе. Код осталих, веза се може окарактерисати као индиректна, али даљим увидом у референце на KOBSON и SCOPUS може се наћи шири списак референци наставника и потврдити релевантност референци за предмет на коме је наставник ангажован. Приметно је да на радовима има 5 и више аутора, може се рећи да је то повољан број за радове који имају мултидисциплинарни карактер, посебно што су неки радови резултат научних пројеката или сарадње већих истраживачких група.

Потребно је истаћи и висок број цитата код одређених наставника, што додатно указује на висок степен компетентности. Међутим, у списковима научних радова особља

спорадично се јављају погрешно класификовани радови, као и радови који нису из области за коју је наставник биран.

Уочене су погрешне класификације радова у Табели 9.6, које су, након посете Установи, кориговане.

Према Табели 9.7., статус ментора има свих 35 ангажованих наставника за реализацију судијског програма, са компетенцијама које одговарају стандардима у оквиру датог научног поља, што је довољан број ментора за планирани број студената на студијском програму (Табела 7.1. – десет студената који се уписују на дати студијски програм, односно тридесет на све три године).

Сви именовани наставници, према достављеној табели 9.8. (Компетентност ментора), задовољавају формалне услове за менторе у пољу друштвено-хуманистичких наука који указује да наставник може бити ментор који је у претходних десет година остварио најмање 24 бода, и то: најмање 4 бода за рад у часопису са листа SCI, ERIH, HEINONLINE и EconLit или у часопису категорије M24, и најмање 20 бодова за радове у категоријама: M11, M12, M13, M14, M21, M22, M23, M24, M31, M32, M33, M34 и M51.

Радови у категоријама: M31, M32, M33 и M34 доносе највише 20% потребних бодова. У области филолошких наука Национални савет за високо образовање и Комисија за акредитацију и проверу квалитета одређују посебне критеријуме за процену релевантности публикација.

У сагласности за компетенцијама наставника, а посебно компетенцијама ментора, створени су услови за оспособљавање студената докторских студија за самостални научно-истраживачки рад.

Подаци о оптерећењу наставног особља наведени у Табели 9.1. (Листа наставника ангажованих на реализацији датог студијског програма докторских студија са пуним радним временом) у потпуности одговарају подацима из извештаја „Оптерећење наставника на нивоу обухвата акредитације“, креираног из апликације НАТ. Просечно оптерећење наставника на СП је 0,60 и ни један наставник нема оптерећење изнад 12 часова активне наставе недељно на свим ВШУ у Србији.

Поредећи Стандард 7. из Извештаја о самовредновању ПМФ-а, УНС, са Стандардом 9 ове документације, уочава се потврда навода из Самовредновања везаних за све већи број наставника који су укључени у међународне научне пројекте.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 9 (девет).

Стандард је испуњен.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

На основу података датих у табелама и прилозима Установа располаже простором и опремом потребним за извођење студијског програма. Расположиви број библиотечких јединица релевантних за извођење студијског програма, висока покривеност предмета уџбеничком литературом, доступност и простор за учење одговарају потребама СП. Потребни информациони ресурси су доступни за извођење студијског програма. Стандард је задовољен.

Анализом Извештаја - Стандард 11: Контрола квалитета, утврђено је да је поменути стандард оцењен оценом 9. Питање обезбеђивања квалитета регулисано је чланом 159 Статута установе. У истом члану се наводи да Установа обезбеђује активно учешће студената у поступцима обезбеђења квалитета.

Чланом 160 Статута предвиђено је спровођење поступка самовредновања. У том поступку се у обзир узимају и оцене студената..

Установа је последње самовредновање обавила 2018. године (претходно 2015. године). Извештај о самовредновању од децембра исте године, достављен је у документацији, али није јавно доступан на сајту, где је још увек претходни извештај.

Установа поседује јавно доступна акта: Политику обезбеђења квалитета, Стратегију обезбеђења квалитета, као и Акциони план за реализацију Стратегије обезбеђења квалитета.

У процесу контроле квалитета учествују следећа тела: Одбор за квалитет и самовредновање, Комисија за оцену квалитета (Комисија организационих јединица задужених за квалитет), Комисија за оцену квалитета истраживачког рада и Радни тимови за провођење процеса самовредновања. Установа је доставила табеле чланова Одбора и Комисије организационих јединица задужених за квалитет, из којих се види да је у саставу обе комисије по један студент.

У оквиру Стандарда 1 Извештаја о самовредновању, наводе се да се врши анализа Стратегије обезбеђења квалитета и, сходно томе, мењају и допуњују повезани акти, као што је Акциони план, али и сама Стратегија, која је измењена и допуњена, те тако и усвојена од стране ННВ септембра 2018. године.

Као слабости су наведени: (1) недовољно ангажовање свих субјеката у спровођењу мера за обезбеђење квалитета и унапређење квалитета процеса којима се баве; (2) недовољни људски ресурси у појединим службама; и (3) недовољно неговање критичког мишљења студената. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила (1) да су увођењем ФУК процедура које детаљно описују пословне процесе сви запослени упућени у параметре квалитета који се односе на пословни процес којим се баве; (2) да на број запослених у службама, услед забране запошљавања која је још увек на снази, нису могли утицати, па су ангажовани запослени на одређено време; те (3) да се у оквиру извођења наставе нагласак ставља и на развој критичког мишљења студената.

У оквиру Стандарда 2 Извештаја о самовредновању, наводи се да су стандарди и поступци за обезбеђење квалитета дефинисани Правилником о стандардима за обезбеђење квалитета, који је усвојен 2012. године од стране ННВ установе. Правилник је јавно доступан. Такође, посоји и Правилник о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада. ННВ установе је усвојило и Процедуре пословних процеса везаних за обезбеђење квалитета (Процедура за самовредновање студијских програма, Процедура за самовредновање наставног процеса, процеса управљања, рада студентске службе, библиотеке и техничке опремљености и Процедура за самовредновање истраживачког рада). Како ове процедуре нису јавно доступне, од Установе је тражено да се та документа доставе, што је и учињено.

Као слабости у оквиру овог стандарда наведени су то да нема експлицитно дефинисане улоге и интеракције субјеката у поступцима обезбеђења квалитета, те да недостају писане процедуре за још велики број пословних процеса индиректно везаних за обезбеђење квалитета. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да су, од 2018. године када је Извештај о самовредновању писан, укупно написане 52 процедуре пословних процеса.

Систем обезбеђења квалитета је солидно постављен. Анализиран је у оквиру Стандарда 3 Извештаја о самовредновању. Регулисан је Статутом установе, Стратегијом обезбеђења квалитета, Правилником о раду Одбора за квалитет и самовредновање, Правилником о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада, Правилником о систематском праћењу и оцењивању обима и квалитета истраживачког рада, Правилником о стандардима за обезбеђење квалитета и Правилником о поступку извођења корективних и превентивних мера у обезбеђивању система квалитета. Овоме

треба додати и Политику обезбеђења квалитета, која није наведена. Сви ови документи су јавно доступни (<https://www.pmf.uns.ac.rs/o-nama/dokumenti/>).

Овако формално уоквирен, систем обезбеђења квалитета установљен је постојањем субјеката обезбеђења и праћења квалитета, које чине, готово сви актери: Одбор за квалитет и самовредновање, Комисија за оцену квалитета, Комисија за оцену квалитета истраживачког рада, Савет Факултета, Наставно-научно веће Факултета, декан Факултета, продекани, директори Департмана, координатори студијских програма, наставници, истраживачи, сарадници, ненаставно особље, студентске организације и студенти.

Као слабости у оквиру овог стандарда наводе се недовољна мотивисаност запослених и студената за учешће у процесу евалуације квалитета, као и неспремност наставника и сарадника да реагују на негативне оцене и коментаре студената. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да је мотивисаност студената за попуњавање анкета заправо на задовољавајућем нивоу, јер је анкету у школској 2019/20. години попунило 80%, односно 76,7% студената, по семестрима, а укупно је у школској години попуњено 22.000 анкета, те да су то појединачни и изузетни случајеви. Остало је нејасно зашто су онда навођени у SWOT анализи.

Квалитет наставног процеса анализиран је у одвиру Стандарда 5 Извештаја о самовредновању. Све информације о наставним плановима, предметима и распореду наставе јавно су доступне. Детаљне информације о појединим предметима, њиховим циљевима, Плану извођења наставе, начину полагања испита и оцењивања, као и потребној литератури део су курикулума студијских програма и јавно су доступне за сваки предмет. Систематско анкетирање студената даје увид у квалитет наставног процеса.

Као слабости наведени су (а) недовољна мотивисаност и свест једног дела студената о потреби активног укључивања у наставу, све слабија припремљеност студената за интелектуалне изазове који их очекују на студијама и недовољна мотивисаност једног дела наставника за преиспитивање избора и осавремењавање наставних метода. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Одговорено је (а) да су недовољна мотивисаност и активност студената наведени као слабост у недостатку озбиљнијих мањкавости, а за потребе SWOT анализе у Извештају о самовредновању, а по основу тога разлога што се на мотивисаност и активност студената увек може утицати и увек се може приметити њихов недостатак код једног дела студената. Такође, (б) Установа је одговорила да су наставници у просеку високо оцењени од стране студената и да су они на које би се могла односити примедба да користе несавремене наставне методе и да нису мотивисани заиста у мањини.

Једна од јако добрих карактеристика везаних за квалитет научно-истраживачког рада односи се на велики број публикација у часописима са SCI листе. Такође, видљиво је учешће у већем броју међународних пројеката. У Извештају о самовредновању, у оквиру Стандарда 6 који покрива подручје квалитета научно-истраживачког рада, истакнуто је неколико слабости, од којих издвајамо низак ниво мобилности наставног особља и студената у оба смера (Р. Србија - ЕУ), генерални недостатак сарадње са индустријом, малу мобилност наставног и истраживачког кадра између факултета и истраживачких института, непостојање институционалних механизма за стимулацију сарадње са привредом. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. У достаљеном одговору наведено је да Установа у целини заправо има веома развијену сарадњу са привредом, поткрепивши то чињеницама. Остаје нејасно зашто је онда то навођено као слабост.

Статутом Факултета, Стратегијом обезбеђења квалитета и Правилником о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада гарантовано је учешће студената у самовредновању и провери квалитета. Ову улогу студенти остварују преко Студентског парламента, студентских организација, својих представника у телима установе и у органима задуженим за прећење и обезбеђење квалитета. Студенти ову улогу остварују и преко анкета. Као слабости у погледу остваривања улоге студената у процесу обезбеђења квалитета, у оквиру Стандарда 13 Извештаја о самовредновању, наведне су следеће слабости: недовољна мотивисаност и незаинтересованост појединих студената за учешће у процесу евалуације и унапређења квалитета; заинтересованост малог броја студената за учешће у раду тела Установе; стални захтеви студената за увођењем олакшица у процесу студирања, у смислу повећања броја испитних рокова, лакшег уписа године, залагање за снижавање критеријума и лакшу пролазност.

Установа континуирано прати квалитет и врши његову проверу путем различитих механизма. Евалуација наставног процеса врши се преко студентских анкета, док се евалуација рада студентске службе, библиотеке и техничке опремљености Установе, врши сваке две године. Евалуација процеса управљања од стране студената и од стране радника Установе спроводе се такође сваке две године, а евалуација студијских програма сваке три. Сваке године се врши евалуација научно-истраживачког рада, што је регулисано Правилником о систематском праћењу и оцењивању обима и квалитета истраживачког рада.

У вези с претходним, у оквиру Стандарда 14 Извештаја о самовредновању, наведена је слабост у погледу нередовних повратних информација о квалитету стечених компетенција дипломираних студената од стране послодаваца и других одговарајућих организација. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да су електронске анкете послодаваца постале функционалне и да на тај начин сада добијају потребне повратне информације.

Комисија је од Установе захтевала да достави Извештај о самовредновању са живим линковима, односно да достави пратећу документацију Извештаја о самовредновању, што је Установа и учинила.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 8 (осам).

Стандард је испуњен.

Стандард 11: Контрола квалитета

Питање обезбеђивања квалитета регулисано је чланом 159 Статута установе. У истом члану се наводи да Установа обезбеђује активно учешће студената у поступцима обезбеђења квалитета.

Чланом 160 Статута предвиђено је спровођење поступка самовредновања. У том поступку се у обзир узимају и оцене студената.

Установа је последње самовредновање обавила 2018. године (претходно 2015. године). Извештај о самовредновању од децембра исте године, достављен је у документацији, али није јавно доступан на сајту, где је још увек претходни извештај.

Установа поседује јавно доступна акта: Политику обезбеђења квалитета, Стратегију обезбеђења квалитета, као и Акциони план за реализацију Стратегије обезбеђења квалитета.

У процесу контроле квалитета учествују следећа тела: Одбор за квалитет и самовредновање, Комисија за оцену квалитета (Комисија организационих јединица задужених за квалитет), Комисија за оцену квалитета истраживачког рада и Радни тимови за провођење процеса самовредновања. Установа је доставила табеле чланова Одбора и

Комисије организационих јединица задужених за квалитет, из којих се види да је у саставу обе комисије по један студент.

У оквиру Стандарда 1 Извештаја о самовредновању, наводе се да се врши анализа Стратегије обезбеђења квалитета и, сходно томе, мењају и допуњују повезани акти, као што је Акциони план, али и сама Стратегија, која је измењена и допуњена, те тако и усвојена од стране ННВ септембра 2018. године.

Као слабости су наведени: (1) недовољно ангажовање свих субјеката у спровођењу мера за обезбеђење квалитета и унапређење квалитета процеса којима се баве; (2) недовољни људски ресурси у појединим службама; и (3) недовољно неговање критичког мишљења студената. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила (1) да су увођењем ФУК процедура које детаљно описују пословне процесе сви запослени упућени у параметре квалитета који се односе на пословни процес којим се баве; (2) да на број запослених у службама, услед забране запошљавања која је још увек на снази, нису могли утицати, па су ангажовани запослени на одређено време; те (3) да се у оквиру извођења наставе нагласак ставља и на развој критичког мишљења студената.

У оквиру Стандарда 2 Извештаја о самовредновању, наводи се да су стандарди и поступци за обезбеђење квалитета дефинисани Правилником о стандардима за обезбеђење квалитета, који је усвојен 2012. године од стране ННВ установе. Правилник је јавно доступан. Такође, Посоји и Правилник о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада. ННВ установе је усвојило и Процедуре пословних процеса везаних за обезбеђење квалитета (Процедура за самовредновање студијских програма, Процедура за самовредновање наставног процеса, процеса управљања, рада студентске службе, библиотеке и техничке опремљености и Процедура за самовредновање истраживачког рада). Како ове процедуре нису јавно доступне, од Установе је тражено да се та документа доставе, што је и учињено.

Као слабости у оквиру овог стандарда наведени су то да нема експлицитно дефинисане улоге и интеракције субјеката у поступцима обезбеђења квалитета, те да недостају писане процедуре за још велики број пословних процеса индиректно везаних за обезбеђење квалитета. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да су, од 2018. године када је Извештај о самовредновању писан, укупно написане 52 процедуре пословних процеса.

Систем обезбеђења квалитета је солидно постављен. Анализиран је у оквиру Стандарда 3 Извештаја о самовредновању. Регулисан је Статутом установе, Стратегијом обезбеђења квалитета, Правилником о раду Одбора за квалитет и самовредновање, Правилником о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада, Правилником о систематском праћењу и оцењивању обима и квалитета истраживачког рада, Правилником о стандардима за обезбеђење квалитета и Правилником о поступку извођења корективних и превентивних мера у обезбеђивању система квалитета. Овоме треба додати и Политику обезбеђења квалитета, која није наведена. Сви ови документи су јавно доступни (<https://www.pmf.uns.ac.rs/o-nama/dokumenti/>).

Овако формално уоквирен, систем обезбеђења квалитета установљен је постојањем субјеката обезбеђења и праћења квалитета, које чине, готово сви актери: Одбор за квалитет и самовредновање, Комисија за оцену квалитета, Комисија за оцену квалитета истраживачког рада, Савет Факултета, Наставно-научно веће Факултета, декан Факултета, продекани, директори Департмана, координатори студијских програма, наставници, истраживачи, сарадници, ненаставно особље, студентске организације и студенти.

Као слабости у оквиру овог стандарда наводе се недовољна мотивисаност запослених и студената за учешће у процесу евалуације квалитета, као и неспремност

наставника и сарадника да реагују на негативне оцене и коментаре студената. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да је мотивисаност студената за попуњавање анкета заправо на задовољавајућем нивоу, јер је анкету у школској 2019/20. години попунило 80%, односно 76,7% студената, по семестрима, а укупно је у школској години попуњено 22.000 анкета, те да су то појединачни и изузетни случајеви. Остало је нејасно зашто су онда навођени у SWOT анализи.

Квалитет наставног процеса анализиран је у одвиру Стандарда 5 Извештаја о самовредновању. Све информације о наставним плановима, предметима и распореду наставе јавно су доступне. Детаљне информације о појединим предметима, њиховим циљевима, Плану извођења наставе, начину полагања испита и оцењивања, као и потребној литератури део су курикулума студијских програма и јавно су доступне за сваки предмет. Систематско анкетирање студената даје увид у квалитет наставног процеса.

Као слабости наведени су (а) недовољна мотивисаност и свест једног дела студената о потреби активног укључивања у наставу, све слабија припремљеност студената за интелектуалне изазове који их очекују на студијама и недовољна мотивисаност једног дела наставника за преиспитивање избора и осавремењавање наставних метода. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Одговорено је (а) да су недовољна мотивисаност и активност студената наведени као слабост у недостатку озбиљнијих мањкавости, а за потребе SWOT анализе у Извештају о самовредновању, а по основу тога разлога што се на мотивисаност и активност студената увек може утицати и увек се може приметити њихов недостатак код једног дела студената. Такође, (б) Установа је одговорила да су наставници у просеку високо оцењени од стране студената и да су они на које би се могла односити примедба да користе несавремене наставне методе и да нису мотивисани заиста у мањини.

Једна од јако добрих карактеристика везаних за квалитет научно-истраживачког рада односи се на велики број публикација у часописима са SCI листе. Такође, видљиво је учешће у већем броју међународних пројеката. У Извештају о самовредновању, у оквиру Стандарда 6 који покрива подручје квалитета научно-истраживачког рада, истакнуто је неколико слабости, од којих издвајамо низак ниво мобилности наставног особља и студената у оба смера (Р. Србија - ЕУ), генерални недостатак сарадње са индустријом, малу мобилност наставног и истраживачког кадра између факултета и истраживачких института, непостојање институционалних механизма за стимулацију сарадње са привредом. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. У достаљеном одговору наведено је да Установа у целини заправо има веома развијену сарадњу са привредом, поткрепивши то чињеницама. Остаје нејасно зашто је онда то навођено као слабост.

Статутом Факултета, Стратегијом обезбеђења квалитета и Правилником о самовредновању студија, педагошког рада наставника и услова рада гарантовано је учешће студената у самовредновању и провери квалитета. Ову улогу студенти остварују преко Студентског парламента, студентских организација, својих представника у телима установе и у органима задуженим за прећење и обезбеђење квалитета. Студенти ову улогу остварују и преко анкета. Као слабости у погледу остваривања улоге студената у процесу обезбеђења квалитета, у оквиру Стандарда 13 Извештаја о самовредновању, наведне су следеће слабости: недовољна мотивисаност и незаинтересованост појединих студената за учешће у процесу евалуације и унапређења квалитета; заинтересованост малог броја студената за учешће у раду тела Установе; стални захтеви студената за увођењем

олакшица у процесу студирања, у смислу повећања броја испитних рокова, лакшег уписа године, залагање за снижавање критеријума и лакшу пролазност.

Установа континуелно прати квалитет и врши његову проверу путем различитих механизма. Евалуација наставног процеса врши се преко студентских анкета, док се евалуација рада студентске службе, библиотеке и техничке опремљености Установе, врши сваке две године. Евалуација процеса управљања од стране студената и од стране радника Установе спроводе се такође сваке две године, а евалуација студијских програма сваке три. Сваке године се врши евалуација научно-истраживачког рада, што је регулисано Правилником о систематском праћењу и оцењивању обима и квалитета истраживачког рада.

У вези с претходним, у оквиру Стандарда 14 Извештаја о самовредновању, наведена је слабост у погледу нередовних повратних информација о квалитету стечених компетенција дипломираних студената од стране послодаваца и других одговарајућих организација. Од Установе је захтевано да објасни које су мере предузете и какви су ефекти. Установа је одговорила да су електронске анкете послодаваца постале функционалне и да на тај начин сада добијају потребне повратне информације.

Комисија је од Установе захтевала да достави Извештај о самовредновању са живим линковима, односно да достави пратећу документацију Извештаја о самовредновању, што је Установа и учинила.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 9 (девет).

Стандард је испуњен.

Стандард 12: *Јавност у раду*

Одбрањене докторске дисертације се трајно чувају у штампаној форми у библиотеци Факултета. Поред тога, формиран је и дигитални репозиторијум у ком се одбрањене дисертације чувају у електронској форми, заједно са извештајем комисије, подацима о научним радовима кандидата чије је објављивање било предуслов за одбрану, ментору и саставу комисије и налази се на сајту Универзитета у Новом Саду.

Јавно су доступни и подаци о менторима и њиховој компетентности, као и претходним менторствима.

Прилози наведени у стандарду доступни су и линком повезани ка документацији.

РК је испуњеност наведеног стандарда оценила оценом 9 (девет).

Стандард је испуњен.

Стандард 13: *Студије на светском језику*

Сходно пријави и достављеној документацији, студије се изводе на српском и на енглеском језику. Рецензентској комисији је достављена документација која потврђује да значајан број наставника располаже компетенцијама потребним за извођење овог програма. Након увида у документацију, додатно достављене документације, а сходно упутствима за оцену Стандарда 13, Рецензентска комисија констатује да код одређеног броја наставника, ангажованих на предметима Услужна оријентација запослених у туризму и хотелијерству, Руковођење и мотивација у туризму и хотелијерству и предмету Стратешка партнерства и интерсекторско повезивање, постоји потреба за јачањем језичких компетенција.

Додатно, Стандардом 13 је предвиђено да студенти који се упишу на студијски програм имају „доказ о студентским компетенцијама из светског језика на којем се изводи студијски програм“. Иницијално, Рецензентска комисија није пронашла ни у једном документу који се тиче уписа (ни у тексту конкурса ни у формулару за пријаву) да се оваква врста захтева испоставља пред студенте. Установа је, накнадно, с обзиром да је у

питању програм који се први пут акредитује, доставила објашњење да ће се упис студената вршити сходно решењу које се примењује када је у питању упис студената на друге програме Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду, а за студије које се изводе (и) на енглеском језику. Наиме, Правилником о упису Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду дефинисано је: „Приликом уписа на студије на енглеском језику, студенти ће бити у обавези да приложе Сертификат о познавању енглеског језика за ниво компетенције: виши средњи = Б2 по Заједничком европском референтном оквиру за језике (ЗЕРОЈ), за Енглески: Cambridge Advanced Certificate in English (CAE)/IELTS (International English Language Testing System) / завршен први или други степен академског образовања на том језику. Уколико не буду приложили сертификат, или нису претходне степене школовања завршили на енглеском језику, на предлог Директора департмана биће формирана комисија у чијем саставу ће бити наставници енглеског језика запослени на Факултету, која ће утврдити компетенције студената и проценити да ли је ниво којим владају енглеским језиком одговарајући. По акредитацији студијског програма на енглеском језику овакав услов ће бити имплементиран у Правилник о упису Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду“. Рецензентска комисија, међутим, сматра да је овакво решење само делимично прихватљиво, и то у делу који одговара упутствима Стандарда 13. Наиме, упутствима за примену Стандарда 13 наводи се да се ниво језичких компетенција студената утврђује на један од два могућа начина, односно по основу сертификата за ниво компетенције: виши средњи = Б2 по Заједничком европском референтном оквиру за језике (ЗЕРОЈ); за Енглески: Cambridge Advanced Certificate in English (CAE)/IELTS (International English Language Testing System), или завршено претходно образовање на том језику.

Оно што произилази из упаривања одредби Правилника Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду и Упутстава за примену Стандарда 13: Студије на светском језику, јесте констатација да Правилник није усклађен са упутствима. У том смислу, одређена решења дефинисана правилником није могуће применити када је упис студената у питању. Наиме, одредба „Уколико не буду приложили сертификат, или нису претходне степене школовања завршили на енглеском језику, на предлог Директора департмана биће формирана комисија у чијем саставу ће бити наставници енглеског језика запослени на Факултету, која ће утврдити компетенције студената и проценити да ли је ниво којим владају енглеским језиком одговарајући.“ не може бити примењена, јер није усклађена са стандардима. Другим речима, упис студената на програм ДАС Доктор наука - туризам на енглеском језику може се вршити само на основу приложених сертификата о познавању језика минимум на нивоу Б2 (како је наведено у опису стандарда) или доказа о завршеном претходном образовању кандаидата на енглеском језику.

За извођење наставе је обезбеђено 165 библиотечких јединица, а стандардом је предвиђено минимално 100. Јавне исправе и административна документација се издаје на обрасцу који је штампан двојезично – на српском језику (ћирилично писмо) и на енглеском језику.

Стандард је испуњен.

ПРЕПОРУКЕ

- Прецизирати да је упис студија дозвољен и одговарајућим кандидатима који нису завршили мастер студије из области туризма и хотелијерства;
- Дефинисати циљеве и задатке установе и учинити их јавно доступним;
- Избацили термин туризмологија из употребе у овом програму и пратећим документима;
- Дефинисати циљеве који подразумевају виши когнитивни ниво у погледу компетенција и вештина;
- Поправити наведене опште способности које студенти стичу савладавањем програма;
- Установа треба да уведе обавезан предмет општег методолошког карактера – препорука РК је да то буде Економетрија, како би сви студенти дошли до основних методолошких знања, која би омогућила, без изузетка, квалитетнији рад у завршној фази студија, односно приликом одбране докторске дисертације. Иако је Установа у одговорима навела механизме којима настоји да обезбеди да сви студенти стекну адекватна знања и у овом домену, РК сматра да је, ипак, неопходно уврстити Економетрију као обавезан предмет – чиме би се додатно обезбедило квалитет студијског програма, а студенти, без изузетка, стекли неопходна знања и овладали аналитичким алатима који би осигурали квалитет истраживања. Ово утолико више, што механизми који се наводе у поменутој сврху (студентски саветник или израда пројектног/истраживачког рада), и који су потребни, имају и одређених слабости. На пример, институција студентског саветника, уобичајена у пракси универзитета у Западној Европи, у одређеним случајевима показала и као упитна (на пример, Универзитет у Магдебургу, Немачка). С друге стране, ослањање на самостално, иако са предметним наставником координирано, стицање методолошких знања приликом израде пројектних/истраживачких радова, не укључује системски приступ, а тиме и не гарантује квалитет, независно од чињенице да такав приступ може имати различите ефекте у зависности од студента/професора и њихове посвећености/захтева у погледу стицања методолошких знања и компетенција.
- РК додатно препоручује да се уместо прилично хетерогених „корпи“ изборних предмета (где се у првом и другом семестру бирају по 2 од 9 изборних предмета, у другом семестру на другој години 2 од 8 предмета), формирају три „корпе“ сродних предмета чиме би се обезбедило да студенти стекну основна знања, примерена ДАС нивоу, а која су истовремено и неопходна за квалитетну израду докторске дисертације. Прва корпа би обухватила избор два од више понуђених методолошких предмета (постојећи Методологија научно-истраживачког рада, Напредне квантитативне методе, додатно и Напредне квалитативне методе, Моделирање и оптимизација и још неки). Друга корпа би се односила на избор два предмета из корпе оних који јасно припадају пољу менаџмента и бизниса (постојећи Стратегијски менаџмент у туризму и хотелијерству, Услужна оријентација запослених у туризму и хотелијерству, Руковођење и мотивација у туризму и хотелијерству, Стратешки маркетинг туристичке дестинације, Глобалне тенденције у међународном хотелијерству, Стратешка партнерства и интерсекторско повезивање, као и додатно неколико предмета попут Корпоративних финансија, Управљачког рачуноводства, Организационе теорије итд.), и треће корпе, где би се избором једног предмета студент усмерио на конкретно подручје интересовања (преостали предмети). Претходно РК сматра изузетно важним, јер би се првом корпом обезбедила методолошка утемељеност ДАС, а другом корпом

већа неопходна заступљеност научних дисциплина из области менаџмента и бизниса, с обзиром да се програм ДАС Доктор наука - туризам акредитује у научној области менаџмент и бизнис, а који се у том контексту не може посматрати изоловано од привредног, односно пословног система. Овај аспект добија још више на значају, уколико се посматрају курикулуми међународних програма који је Установа доставила.

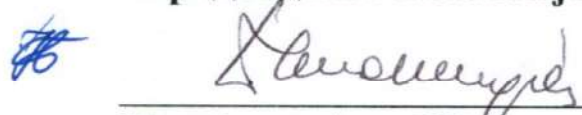
- Комисија препоручује да се јасно профилишу поједини предмети сходно компетенцијама наставника. Посебно се мисли на предмет Процес доношења одлуке у туризму и хотелијерству, који се мора искључиво односити на процес доношења одлука туриста. Предмет „Процес доношења одлуке у туризму и хотелијерству“ садржајем обухвата нелогични микс питања/тема везаних за доношење управљачких одлука и процеса одлучивања туриста. Предмет се мора односити или на теорије одлучивања (сходно делу предложене литературе), или на процес избора потрошача односно туриста. не може бити и једно и друго. Остаје отворено питање да ли је процес избора потрошача област која треба да „заузме“ цео један предмет.
- На предмету „Израда и одбрана докторске дисертације“ се наводи да је један од исхода „тимски истраживачки рад“, док израда и одбрана докторске дисертације треба да служи и оспособљавању студента за самосталан истраживачки рад, који се не односи само на прикупљање информација из стручне и научне литературе. У наредном периоду ово треба унапредити.
- На предмету „Савремени трендови у туризму“ већина садржаја односи се на питања глобализације и њеног утицаја на различите аспекте цивилизације, дакле, не само туризма. Неке теме и не спадају више у истраживачки интересантна питања глобализације (нпр. Глобални дистрибутивни системи). Цео садржај предмета има мало везе са утицајима ових трендова на подручје пословне политике туристичких и сродних предузећа и дестинацијске политике. Садржај и писани исходи предмета не указују на везу између истог и научне области докторских студија (Менаџмент и бизнис). Неки наслови у литератури овог предмета немају никакве везе са предметом (Међународна крстарења коридором 7 и наутички туризам у Србији, Вински туризам у Војводини, Перната дивљач као део ловно-туристичке понуде Војводине, Business intelligence: data mining and optimization for decision making, Business Intelligence in the Digital Economy). У наредном периоду и ово треба унапредити.
- На предмету „Туризам као сегмент просторног планирања“ има и значајно актуелније литературе од оне коју су за наставу навели наставници. Слично важи и за предмет „Савремени трендови у туризму“, где је препоручена литература стара преко 10, 15, 20 година, и није довољна као основ за разматрање савремених трендова. Унапредити у наредном периоду.
- На предмету „Стратегијски менаџмент у туризму и хотелијерству“ су наведени поједини извори (литература) који су више примерени (и користе се на) нижим нивоима студија (попут Мунитлак Ивановић, О. (2009): Стратегијски менаџмент, Едуконс Универзитет, Сремска Каменица.). У наредном периоду боље пробрати обавезну литературу.
- Предвидети да ментор не може бити члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације.
- Наведени наставници који би требали да унапреде језичке компетенције, треба то да ураде у наредном периоду и Установа треба у том смислу и да их стимулише. Конкретно, у питању су следећи наставници:

- Лукреција Ђери, која сходно упутствима за примену Стандарда 13, не поседује довољне компетенције. Наиме, сертификати који су достављени односе се на 1) њено учешће као рецензента на „VIII International Scientific Conference on Service Sector INSCOSES“ 2016. у Охриду (Северна Македонија) 2016. године, али не и излагача; 2) учешће на „8th International Methodological Conference“ у Собоци 2019. године 3) на учешћу на „The Contemporary Trends in Tourism and Hospitality“ 2019. године у Новом Саду. Сходно упутству за примену Стандарда 13 и достављеној документацији, професорка Лукреција Ђери не испуњава услове за учешће у наставном процесу на енглеском језику.
- За Милену Недељковић Кнежевић, иницијално је достављена једна потврда са Универзитета Сингидунум (на српском језику) о томе да је на „SITCON Singidunum International Tourism Conference“ у 2018. години излагала рад. Накнадно је достављена још једна потврда која се односи на њено учешће на међународној научној конференцији „Culture and identities“ у оквиру сесије „Culture and identities: Sociological research“ организоване на Међавнику и Андрићграду у периоду од 25-27. октобра 2019. године. Достављене компетенције не досежу до упутствима дефинисаних стандарда.
- Оља Мунитлак Ивановић је имала предавање на семинару, тј. „workshop-у“ (на позив Фондације Конрад Аденауер у Кијеву (Украјина) 2016. године и у Привредној комори у Београду у оквиру Хоризонт пројекта „Improving investment horizon: New tools and instruments for SMEs“ током 2016. године), але не и предавање или предавања по позиву на неком универзитету.
- Рецензентска комисија констатује да је достављен и „сертификат“ „English Language Proficiency“ који се односи на компетенције запосленог наставног особља, а који је потписан од стране Станке Радојичић (наставника енглеског) са Природно-математичког факултета и Лазара Лазића, шефа департмана за Географију, туризам и хотелијерство на истом факултету Универзитета у Новом Саду. Међутим, овај сертификат, сходно упутствима за примену стандарда 13, не може се сматрати валидним доказом о језичким компетенцијама запослених. Слична потврда је достављена и за ненаставно особље. Препорука Комисије је да се у наредном периоду обезбеде валидни екстерни сертификати о познавању страних језика. У наредном периоду потребно је да се обезбеде валидни екстерни сертификати о познавању страних језика, како за наставно, тако и за ваннаставно особље.
- Ускладити Правилник о упису са упутствима за примену стандарда 13.

На основу свега напред наведеног и предлога Поткомисије, Комисија је на седници одржаној дана 02. 12. 2021. године једногласно донела **Одлуку о акредитацији студијског програма Докторских академских студија (ДАС) – Доктор наука - туризам**, сагласно члану 21. став 1. тачка 1) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021 и 67/2021 - др. закон), којим је прописано да Комисија одлучује о захтеву за акредитацију и спроводи поступак акредитације установа и студијских програма у области високог образовања.

Достављено:

- високошколској установи
- архиви

Председник Комисије

 Проф. др Ана Шијачки